

**Synskadades
Riksförbund**

Till: Utrikedepartementet

Dnr 102/2016

Dnr: UD2016/09273/IU

Remissvar med anledning av regeringens skrivelse: Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet

Allmänna synpunkter

Synskadades Riksförbund (SRF) är i stort mycket positiva till betänkandet. Personer med funktionsnedsättning nämns åtskilliga gånger som exempel på särskilt utsatta grupper. SRF vill dock framhålla att det finns ett flertal möjligheter att förbättra innehållet policyramverket. Ofta så framkommer det att Regeringen uppmärksammar att utsatta gruppers särskilda behov måste beaktas, men väldigt sällan utvecklas detta vidare. Om inte dessa behov beaktas brett upprätthålls den ojämlikhet utvecklingssamarbetet vill bidra till att stävja. Vid upprepade tillfällen tycks också rättighetsperspektivet begränsas till icke-diskriminering varvid SRF efterlyser skapare skrivningar. Omnämning av partnerskap och lokala civilsamhällsaktörer som består av och representerar en målgrupp som personer med funktionsnedsättning bör övervägas.

2. Utvecklingsdagordningen i en föränderlig omvärld

Utvecklingsdagordningen till år 2030.

Ställningstagande: Enligt skrivelsen framhåller Regeringen att Sverige skall vara i framkant och vara en ambitiös aktör i arbetet med Agenda 2030 och mera specifikt inom demokrati och mänskliga rättigheter (s.4). Ett tillägg bör göras att Regeringen avser att lägga större vikt vid särskilt utsatta grupper och aktörer som representerar dessa.

Skäl till ställningstagandet: Sverige stödjer idag rättighetsbaserade samarbeten mellan svenska funktionshinderorganisationer av och för personer med funktionsnedsättning i ett stort antal länder. Idag finns ett svenskt mervärde i dessa samarbeten genom att partnerskapen är rättighetsbaserade. Detta är unikt att funktionshinderrörelsen samlas för att samarbeta på detta sätt.

2.2. Framtida möjligheter och utmaningar i en omvärld i förändring

Referens: s.8 Regeringen noterar att "landvinningar har gjorts inom utbildningsområdet" men Regeringen noterar att flertalet utmaningar för att möjliggöra adekvat utbildning för alla återstår.

Ställningstagande: Regeringen bör här göra ett tillägg om att 9 av 10 barn med funktionsnedsättning i utvecklingsländer inte fullgör sin primärutbildning.

Skäl till ställningstagandet: Landvinningarna inom utbildningsområdet har varit markanta under arbetet med Milleniemålen. Milleniemålen var dessvärre oerhört svaga i att inkludera en av de mest utsatta grupperna – barn med funktionsnedsättning. Dessvärre tillsattes inte tillräckliga resurser för att inkludera barn med funktionsnedsättning och möjliggöra för dessa att tillgodogöra sig utbildning. Regeringen nämner (sidan 35-36) att utsatta grupper skall ges särskild uppmärksamhet, inte minst personer med funktionsnedsättning. Detta bör också återspeglas i detta textstycke.

3. Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet

Ställningstagande: Det är positivt att Regeringen uppmärksammar Rättighetsperspektivets alla beståndsdelar. För att möjliggöra ökat lärande inom utvecklingssamarbetet kan också specifika uppföljningar göras för att samla kunskapen om beaktandet av perspektivet.

4. Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning

Referens: s.11-12 Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer – Centrala utgångspunkter

Ställningstagande: De centrala utgångspunkterna bör klargöras ytterligare. Vid omnämning av rättighetsperspektivet nämns Barnrättsperspektivet och HBTQ-personers rättigheter. "Utgångspunkterna" begränsar sig vad gäller andra särskilt utsatta grupper till endast en beståndsdel utav rättighetsperspektivet – icke-diskriminering.

Skäl till ställningstagandet: I ovan avsnitt 3 om perspektiven inom Sveriges utvecklingssamarbete vidmakthålls rättighetsperspektivets beståndsdelar om "icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och insyn samt ansvarstagande och ansvarsutkrävande". I de centrala utgångspunkterna för området tycks en begränsning göras vad gäller särskilt utsatta grupper till icke-diskriminering. Därmed frångås principen om att möjliggöra förutsättningar för särskilt utsatta grupper att verka för åtnjutande av rättigheter och möjligheter till ansvarsutkrävande.

Referens: s.12 "Mål i Agenda 2030 kopplade till mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer".

Ställningstagande: Regeringen bör överväga att också referera till artikel 23 i Agenda 2030 där inkluderingen av särskilt utsatta grupper vidmakthålls för att möjliggöra måluppfyllelse.

Skäl till ställningstagandet: Skrivningen enligt artikel 23 är oerhört stark vad gäller vikten av att inkludera särskilt utsatta grupper; exempelvis personer med funktionsnedsättning. Detta är en avsevärd skillnad från de tidigare Milleniemålen och om Regeringens ambition är att gå längre än överenskommet på flertalet området bör en sådan referens göras i policyramverket.

Referens: s.13 "... personer med funktionsnedsättning upplever ofta begränsningar..."

Ställningstagande: Vi blir mycket glada att Regeringen här specifikt uppmärksammar några av de utmaningar som personer med funktionsnedsättning möter. Ett tillägg kan göras efter meningen med "Dessa utmaningar förstärker i sin tur den ojämlikhet som upplevs av en av samhällets mest utsatta grupper".

Skäl till ställningstagandet: Förslaget skärper till skrivningen. Genom att få in relationen till ojämlikheten i samhället inkluderas gruppen som en beståndsdel och frångås en bitvis separation från andra grupper vilket skapar otydlighet.

Referens: s.14 *"Det civila samhällets aktörer..."*

Ställningsagande: För att möjliggöra tillvaratagande av potentialen för det civila samhället att verka i pluralistiska men också i mer repressiva miljöer blir civilsamhällsaktörer av och för de aktuella målgrupperna av stor vikt. Inte minst för de mer utsatta grupperna där frågeområdena inte är konfliktfyllda.

Skäl till ställningstagandet: För att stävja en delvis negativ trend för det civila samhället i många länder kan nya former av partnerskap och nätverkande bli nödvändiga. Samverkan mellan svenska och lokala aktörer (ref s.44-45) kan öka i vikt. Lokala aktörer som består av och inte endast representerar den aktuella målgruppen åtnjuter rimligtvis mer folklig legitimitet vilket delvis kan hämma en negativ trend.

Global jämställdhet

Referens: s.15 *"Centrala utgångspunkter"*

Ställningstagande: Ökad jämställdhet för särskilt utsatta kvinnor och flickor; exempelvis från minoritetsfolk eller särskilt utsatta grupper nämns inte som centrala utgångspunkter. Detta kan ses över.

Skäl till ställningstagandet: Att inte särskilt beakta särskilt utsatta kvinnor som en del av de centrala utgångspunkterna suddar ut kopplingarna till rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling.

Referens: s.16 *"Kvinnor och flickor på flykt möter särskilda utmaningar och behöver anpassade åtgärder, exempelvis med anledning av funktionsnedsättning för att minimera risken att utsättas för människohandel och könsrelaterat våld."*

Ställningstagande: Det är mycket positivt att Regeringen noterar att kvinnor också med funktionsnedsättning är särskilt utsatta vid flyktsituationer. Dock bör det framhållas att utsattheten för könsbaserat våld och människohandel inte är hög enbart i dessa situationer. Således bör Regeringen se över om en specifik skrivning här kan tilläggas.

Skäl till ställningstagande: Särskilt utsatta kvinnor och specifikt kvinnor och flickor med funktionsnedsättning är vanligtvis en grupp som i sin vardag upplever stigmatisering, diskriminering samt olika typer av våld i sin vardag. Den sociala resiliensnivån är lägre.

Fredliga och inkluderande samhällen

Referens: s.22-23 *'inkluderande samhällen'*

Ställningstagande: 'Inkluderande samhällen' förutsätter också att barn och ungdomar är med i bygget av inkluderande samhällen. Den deltagande beståndsdelen av Rättighetsperspektivet bör framhållas ytterligare.

Skäl till ställningstagande: För att möjliggöra inkluderande hållbara samhällen där medborgerliga rättigheter och demokratiska utrymmen premieras tycks en viktig aspekt vara medborgarnas deltagande, inflytande och möjligheter till ansvarsutkrävande. I de Centrala utgångspunkterna samt i stycket som följer kan Regeringen överväga hur den deltagande aspekten kan framhävas.

Inkluderande ekonomisk utveckling: Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande

Referens: s.24 "Centrala utgångspunkter"

Ställningstagande: Det är mycket positivt att Regeringen har en hög ambitionsnivå vad gäller att stärka sociala trygghetsnät. Särskilt utsatta grupper nämns. De mest utsatta grupperna står ofta långt ifrån arbetsmarknaden. Klargörande i de '**Centrala utgångspunkterna**' kring just att inkludera särskilt utsatta gruppers rättigheter i arbetet att stärka sociala trygghetsnät bör övervägas.

Skäl till ställningstagande: Genom att förtydliga skrivningen om att särskilt utsatta grupper ska inkluderas i utformningen av sociala trygghetsnät ökar också potentialen för produktiv sysselsättning. I många länder uppskattas ca 15 % av befolkningen leva med en funktionsnedsättning. Runt 80 % har inga formella jobb och här kan ökad tillgång till social trygghet underlätta för inträde på både den informella men också den formella arbetsmarknaden. Genom att stå upp för de mest utsatta stärks bidraget till den lokala samhällsekonomin och för minskad ojämlikhet i samhället i stort.

Referens: (s.26) "Sociala trygghetssystem fyller en central funktion..."

Ställningstagande: Regeringen framhåller att åtnjutandet av social trygghet är en rättighet i sig själv. Men också för att möjliggöra en jämnare fördelning av välbefinnande. Det är enligt oss nödvändigt att sociala trygghetssystem är inkluderande; exempelvis av personer med funktionsnedsättning. Regeringen bör nämna att riktade insatser krävs för att möjliggöra denna typ av inkludering

Skäl till ställningstagande: Social trygghet är en viktig beståndsdel för att möjliggöra produktiv sysselsättning och är för många den avgörande faktorn för att ta risker och ta steget in på arbetsmarknaden. Personer med funktionsnedsättning står ofta långt ifrån arbetsmarknaden vilket kräver att två parallella spår följs; övergripande inkludering samt specifikt riktade insatser till målgruppen. Insatser och stöd måste ta hänsyn till särskilda behov för att vara effektiva.

Jämlik hälsa

Referens: s.34

Ställningstagande: I tillägg till att en utmaning består i att barn och ungdomar endast i begränsad utsträckning får tillgång till information och kunskap om hälsofrågor och SRHR kan skrivningen inkludera även den begränsade informationsspridningen till särskilt utsatta grupper.

Skäl till ställningstagande: Regeringen noterar att utmaningar för jämlik hälsa och i synnerhet SRHR också består i att barn och ungdomar endast i begränsad utsträckning får tillgång till information och kunskap. Diskriminering av sårbara grupper nämns och ”bristande tillgång till förebyggande insatser och/eller behandling”. Dock uppmärksammas inte bristande informationsspridning och tillgängliggörande av denna typ av information riktad dessa sårbara grupper vilket kan ses som en svaghet i skrivningen.

Utbildning och forskning

Referens: s.36

Ställningstagande: Det är mycket bra att en inkluderande och adekvat utbildning också är tillgängliggjord för barn med funktionsnedsättning noteras. Avsnittet kan förbättras om Regeringen nämner att 9 av 10 barn med funktionsnedsättning inte genomgår grundskoleutbildning. Om inte konkreta styrmedel fokuseras vid detta faktum så är sannolikheten stor att ojämlikhet kvarstår.

Skäl till ställningstagandet: I de globala målen, vilket också Regeringen noterar, framhävs ökad tillgänglighet, inkludering, jämlikhet samt kvalitet som avgörande för en adekvat utbildning. Det blir här viktigt att Regeringen tydligt markerar intentionen att detta är en särskilt utmärkande utmaning som kräver särskilda insatser för att adressera.

Referens s.37 ”För att möta såväl dagens som framtida utmaningar behövs ny kunskap inom olika forskningsområden”.

Ställningstagande: Regeringen bör överväga tillägget: att det är av stor vikt att tillvarata den kunskap och de erfarenheter som finns inom organisationer för och av personer med funktionsnedsättning. Ökad kunskap om denna grupp bidrar till ytterligare svenskt mervärde inom utvecklingssamarbetet.

Skäl till ställningstagandet: Kunskapen kring situationen för personer med funktionsnedsättning är begränsad i många avseenden. Beskrivningen av målgruppen är ofta svepande inom utvecklingssamarbetet trots att stora kunskapsresurser finns. Organisationer som består av och arbetar för personer med funktionsnedsättning och som bedrivit utvecklingssamarbeten i flera decennier besitter dessa kunskaper. I dagsläget tillvaratas dessa resurser inte fullt ut.

5. Humanitärt bistånd

Referens (s.39) ”...Det är viktigt att se de särskilda behov som personer med funktionsnedsättning har i humanitära kriser.”

Ställningstagande: Det är mycket positivt att Regeringen noterar att de särskilda behov som personer med funktionsnedsättning upplever i humanitära kriser ska beaktas. Regeringen bör överväga att också inkludera en skrivning om att denna grupp också är särskilt utsatt i de situationer där faktiska hjälpinsatser genomförs till följd av bristande tillgänglighet och nedsatt mobilitet.

Skäl till ställningstagandet: Behoven för personer med funktionsnedsättning vid humanitära kriser är stora. Gruppen är mer utsatt inte endast i frånvaro av dessa situationer, utan också

vid själva genomförandet av hjälpinsatser. Oftast finns en utmaning för denna grupp att tillgodogöra sig det humanitära stödet som finns att tillgå. Således vill vi uppmuntra Regeringen att uppmärksamma detta.

Ställningstagande: Vid uppföljning och utvärdering av humanitära insatser ser vi det som positivt om Regeringen tydligare markerar att sådana moment också bör se över hur rättighetsperspektivet beaktats vid genomförandet.

Skäl till ställningstagandet: Lärande kring hur Rättighetsperspektivet beaktats i genomförandeprocesser av humanitärt stöd är av stor vikt för stödets bevekelsegrunder. Uppföljning och lärande därav bidrar också till brobyggandet mellan humanitärt och långsiktigt stöd.

6. Centrala principer och utgångspunkter i svenskt utvecklingssamarbete

Referens: s.45 "Samverkan mellan aktörer"

Ställningstagande: Det är mycket positivt att Regeringen framhäver vikten av ett brett engagemang för och 'inkluderande partnerskap' inom det Svenska utvecklingssamarbetet och att partnerskap mellan svenska och lokala aktörer ses ge mervärde. Därför tycks det särskilt märkligt att det svenska folkrörelsebiståndet inte nämns vidare.

Referens s.44-45

Ställningstagande: Regeringens skrivning om att möjliggöra "små, strategiska och katalytiska insatser" kan relateras till resonemanget om att involvera "nya biståndsgivare". Aktörer som representerar och består av specifika målgrupper kan här vara av särskilt vikt att stötta. Detta inte minst om Regeringen har intentionen att stödja aktörer som "agerar med legitimitet i relation till diskriminerade individer och grupper" (se s.45.)

Skäl till ställningstagandet: Civilsamhällsaktörer eller nätverk bestående av representanter från folkrörelser eller särskilt utsatta grupper är i sig själva målgruppernas främsta företrädare. Dessa aktörer, exempelvis organisationer av och för personer med funktionsnedsättning, är de som besitter den kontextuella och sakfrågespecifika kunskapen om hur positiva samhällsförändringar kan möjliggöras. Svenskt stöd kan genom att också bidra till ökad kapacitet hos mindre lokala aktörer (vilket nämndes på s.45) och nätverk verka katalytiskt och bidra till varaktiga resultat.

Neven Milivojevic,

Intressepolitisk verksamhetschef

Synskadades Riksförbund, Stockholm, 30 juni 2016